

Kodukeskkool

Toimetajad: Julius Grüntal, Ernst Peterson, Gustav Puu.

Toimetuse liikmed: Dr. O. Bekman, R. Gutman, E. Kimmel, A. Kurvits, mag. phil. M. Meiusi, V. Orav, V. Peet, Emma Peterson, H. Pezold, P. Sepp, E. Susi, R. Stümper, H. Tehver, P. Viires ja A. Üunapuu.

I. klass

23.
24. õppenädal

Eesti Hariduse Sõprade Seltsi väljaanne

Tallinnas, Kinga 8-1

1933

1. Emakeel.

Keeleõpetus. Kui võtame pöörd sõna vormid nagu *kõnelemas* — *kõnelemast* — *kõnelemata*, siis tunneme neis kohe ära *seesütleva*, *seestütleva* ja *ilmaütleva* käände. Vormis *kõnelema* on küll raskem *sisseütlevat* märgata, aga kui vanu rahvalaulu vorme *kõndimaie*, *kaasikuie*, *vaatamaie*, *metsaje* võrrelda, siis selgub seegi üsna kergesti. Et kõigis käändeis käänduvad niisugused vormid nagu *ruttav*, *lugeja*, *hakkamine*, teame kõik. Siit järgneb, et osa pöörd sõna vorme kuulub käänamise alla. Kuidas on käänatavate vormide eesti- ja võõrkeelne nimi? Kuidas nimetame vorme, mis kuuluvad pööramisele? (§ 123.)

Õppige tundma § 124 kõiki kuut käändelist (infinitiivset) vormi, nende iseloomustavaid osi ja tunnuseid.

Kirjutage oma vihku sõnadest *kõndima*, *hakkama*, *lootma* tegevusnimede (infinitiivide) kõik vormid, kesksõnade (partitsiipide) ja teonimissõnade pea- ja põhikäänded. Kirjutage oma tööle kõikjale ka pealkirjad (eesti- ja võõrkeelsed) ja pidage meeles. Mineviku kesksõna juures pidage veel meeles, et see kuulub käänamisele *ainult* siis, kui ta esineb *nimisõna* mõttes, (*langenuid* oli lahingus palju), vastasel

korral jääb ta alati käänamata (*langenud* leht, *langenud* lehe, *langenud* lehte, *langenud* lehtede, *langenud* lehti jne.).

Õigekirja mõttes pidage meeles § 125. Jõudke selgusele vahes sõnade *müüa* ja *müüja*, *viia* ja *viija* vahel, samuti *mineja* ja *minia* (poja naine), *lugeja* ja *lugija* (ebakorrapäraline sõna tähenduses *palvevend*; mõnedes sõnades tuleb küll tüve -e asemele -i: *pesema* — *pesija*, *tulema* — *tulija*, *tegema* — *tegija* jne. Neid sõnu võib ära tunda sellest, et neil on mineviku III isikus ka -i: *tema* tuli, *pani*, *suri*, *pesi*, jne., kuid kõneles, *pages*, *luges* — *kõneleja*, *pageja*, *lugeja*).

Millal tarvitatakse *eitavat*, millal *jaatavat* kõnet? Mille abil seda väljendatakse?

Millal tarvitatakse eitamiseks *ei*, millal *ära*, millal *mitte*? (126).

Mida mõistame pöörd sõnade liitmuudete all? (§ 127). Milliseid liitmuuteid tunnete? Kuidas saab moodustada täisminevikku (perfekti)? Kuidas enneminevikku (pluskvamperfekti)? (§ 128).

Mida teate *ei* ja *ära* muutmise ja tarvitamise kohta? Mida tähendab sõna *pole*? (§ 129).

Täitke harjutus 44.

Võti harjutusele 42. *sadas*... *lõõtsus*... *näevad*... *mürista/me*... *tundis*... *äigas*... *jäi*... *tunnistab*... *hammustavad*... *loidab*... *säh-*

vab... lööb... sööb... oli... vajus... sai/me... lah-
kusi/te... kadusi/te... tuleb... naerdakse,
hüütakse... hõisatakse... hakati... aeti...
meelitati... paluti... kisti... löödigi... avi-
tati... kostab... ole/d...

Harjutus 43. veeretatud... vuhise/gu...
tuhise/gu... kand/ke... and/ke... vajuta/ge...
õhuta/ge... luisatakse... niidetakse... riisu-
takse... mõõdeti... uuriti... torgati... ha-
rutati... vaadati... nähakse... tõus/vat...
vaju/vat... kõneldakse... külva/ks... kas-
va/vat... naerda/ks... hoid/ku... loodud...

Kirjandus. Lugege läbi F. Tuglase „Hunt“.

Pärast lugemist mõelge järele, miks on
tööl seesugune pealkiri ja kes on seal veel
tegelasteks? Jälgige, kuidas kirjanik on kuju-
tanud koera retke, ta elamusi ja unenägu.
Kust on kirjanik selle teada saanud? Jälgige
Saariku rahva pildistust. Kuidas suhtub kir-
janik nende jumalakartlikkusesse? Mida oli
neis õieti rohkem kui jumalakartust? Miks
äpardus veetoomine? Milliseid võtteid ja lii-
aldusi on tarvitanud kirjanik, et esile tõsta
külaliste huvide madalat taset ning prisket
söögiisu? Millise efekti saamiseks oli tarvis
söögiisu toonitada? Kuidas tehakse selgeks
kõikide argpüksus ja ebausklikkus? Kuidas
mõjus külalistesse teadmine, et hundi solgi-

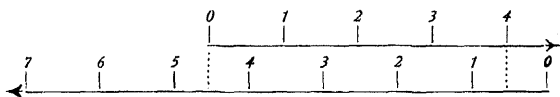
tud vett oli tarvitatud toitudes? Millisele ot-
susele jõuti kaevu kohta? Kuidas hinnata
nende inimeste hariduslikku taset? Milline
oli teiste inimeste suhtumine Saariku rahvasse
pärast nende äpardusi? Milline iseloomujoon
siin avaldub? — Pange tähele, kuidas kirja-
nik lõpetab jutu jälle koera poolt nähtuna.
Lõpupilt on eriti iseloomulik Tuglase juttudele.
Meenutage mõni seesuguse lõpuga jutt. Tug-
las on käesoleva jutu kirjutanud 1902. aastal;
kirjanik sündis (2.III.) 1886. a. Kui vana oli
kirjanik selle jutu kirjutamisel? Kuidas on
kirjanik püüdnud sel ajal elu kujutada?

2. Matemaatika.

Eelseisval nädalal õpime liitma ja lahutama
negatiivseid ja positiivseid arvusid ja tutvume
ristküliku mõningate omadustega. Teil tuleb
läbi töötada RI harjutis XIX, s. o. lk. 101—108
ja NI §§ 49 ja 50. Viimasega saate ise hak-
kama, täiendavaid juhatusi vajab RI.

Kui tahame kujutada mõnd suunatud suurust
(R ütleb: sihitud suurust) lõiguna, siis mõõdame
sirgel valitud ühikuis lõigu ja märgime selle
lõigu lõpp-punkti noole teravikuga. Olgu meil
mõõtühikuks 1 cm. Siis suurused „õhusoojuse

tõus $4,5^{\circ}$ ja „õhusoojuse temperatuuri langus $7,3^{\circ}$ “ väljenduvad vastavalt lõikudega.

Sääraseid lõike, millel märgitud nende pikkus kui ka suund, nimetatakse *suunatud lõikudeks* ehk *vektoriteks*. Kui kasutada mm-paberit, siis on neid kerge joonestada horisontaal- (kaalus) või vertikaalsihis (püst).

Joonisest on kohe näha, et temperatuuri langus on suurem kui sellele langusele eelkäiv tõus. Et otsustada kui suur on temperatuuri kogumuutus, nagu seda 1. ülesandes küsitakse, siis tuleb alumisest lõigust lahutada ülemine ja vastusele lisada alumist lõiku iseloomustav nimetus (langus) vastus on: temperatuur langes $2,8^{\circ}$ võrra. Sellel eeskujul tuleb lahendada kõik ülesanded №№ 1—14.

Ikka otsustada seda laadi nagu ülesandeis antud küsimusi jooniste abil on tülikas, sellepärast peame oskama *arvutada* ka negatiivsete arvudega. Sellekohaste reeglite leidmiseks peame mees, et meie silmis null on ka arv, ja peame arvutamise põhiseadusi maksvaks ka siis, kui üks või rohkem esinevaid arve on null.

Iga negatiivne arv on vahe, milles vähendatavaks on null, näiteks:

$$(-3) = 0 - 3, \quad (-6,5) = 0 - 6,5.$$

Olgu meil vajadus liita arvule b arv $(-a)$.
Võime kirjutada:

$$b + (-a) = b + (0 - a).$$

Rakendades siia lahutamise distributiivsust võime ül. 7,2^o (lk. 54) eeskujul kirjutada edasi:

$$b + (0 - a) = b + 0 - a.$$

Nulli liitmine resultaati ei muuda, sellepärast

$$b + 0 - a = b - a.$$

Leidsime, et

$$b + (-a) = b - a;$$

see tõsiasi annab meile reegli: *negatiivse arvu liitmisel lahutatakse tema absoluutne väärtus.*

$$\text{Näiteks: } 7 + (-3) = 7 - 3 = 4$$

$$5,6 + (-10,2) = 5,6 - 10,2 = -4,6.$$

Olgu meil vajadus lahutada arvust n arv $(-k)$. Võime kirjutada (v. lk. 56, ül. 16,2^o):

$$n - (-k) = n - (0 - k) = n - 0 + k = n + k,$$

$$n - (-k) = n + k;$$

siit ilmneb reegel: *negatiivse arvu lahutamisel liidetakse tema absoluutne väärtus.*

$$\text{Näiteks: } 10 - (-3) = 10 + 3 = 13$$

$$(-3,7) - (-5,1) = -3,7 + 5,1 = +1,4.$$

Nende reeglite põhjal lahendate väikese vaevaga kõik seekordsed ülesanded.

Igalpool, kus nõutakse, tehke ka joonis. Kui ülal leitud reegli põhjal lahendaksime 1. ülesande, saaksime:

$$(+4,5) + (-7,3) = 4,5 - 7,3 = -2,8.$$

Vastus: temperatuuri kogumuutus on $(-2,8^{\circ})$.

3. Loodusteadus.

IV hõimkond.

Paljasseemnelised (*Gymnospermae*).

Märkus: IV ja V hõimkonna esindajaid ei ole käsitatud õpperaamatus; neid tuleb õppida selle konspekti järele ja vaadelda looduses. Mõni neist on kirjeldatud Schmeili «Botaanika käsiraamatus.»

1. kl. **Okaspuud** (*Coniferae*).

Mänd. 1. Kasvukoht. Enamasti liivas-
tel ja kivistel maadel, teistest puudest varjamata
kohtadel.

2. Vars — puudel tüvi — kasvab metsas
kuni 50 m. pikaks, lagedal jääb lühemaks. Puit
sisaldab palju vaiku, see imbub välja haavadest.
Koor noortel õhuke, vanadel paks korp, pea-
miselt korkainest. Pungad tekivad ainult sü-
gisel okste otsas; tuleval kevadel arenevad neist
oksad; sellest tuleb, et oksad asetuvad koda-
rikuna (ühes ringis), nende arv näitab puu vanust.
Kooskasvavad männid lasevad maha alumised
oksad.

3. Lehed kitsad okkad, kasvavad kaks
koos, jäävad puule 2 — 3 aastaks, heas maas
kauem. Lehtedes valmib toit.

4. Õied (õpperaamatus leheküljed 113,
114, 115, joonised 92, 93) kahesugused: isas-

ja emasõied, arenevad ühel puul — ühekojaline taim. Emasõitest areneb vili, männil käbi; isasõied tekitavad õietolmu. Emasõied kasvavad võrsete ladvas punaste kábikestena. Kábikesed koosnevad soomustest, iga soomuse ülemisel küljel on kaks seemnepunga. Seemnepungaks nim. väikest kehakest, millest areneb seeme.

Isasõied arenevad okste ladvast natuke tagapool; nad koosnevad kollastest kábikeste kobaratest. Need kábikesed koosnevad ka soomustest, kuid soomustel asuvad kotikesed, ja kotikestes õietolm terakestena. Soomused kotikestega nim. tolmukateks. Tolmlemine toimub tuule abil. Tolmuterakesed on varustatud kahe põiekesega, mis hõlbustavad õhus lendamist. Kui tolmuterad valmis, lõhkevad kotikesed, ja tuul kannab terad laiali. Õhus niistuvad nad ja langevad maha, selle juures satub neid ka seemnepungadele. Peale tolmlenemist kleepuvad emasõie soomused kokku, soomuste alla jäänud seemnepungad ja tolmuterad jätkavad arenemist; nende osad ühinevad alles teise aasta varakevadel; kábike kasvab.

5. Vili on käbi, ta valmib järgmise aasta sügiseks; kolmanda aasta kevadel, s. o. kaks aastat pärast õitsemist, löövad soomused lahti ja seemned pudenevad välja. Nad on varustatud tiivaga; neid levitab tuul.

6. Juur: Üks tugev juur tungib otse sügavasse maa sisse, seda nim. peajuureks. Tema küljest jooksevad laiali külgsuured, need ulatuvad õige kaugele. Juured kinnitavad taime maa külge ja võtavad maast toitu — vees lahustunud aineid. Mäni juurtele aitab toidu võtmisel kaasa seenniit, mis asub juurtel; ilma seene abita on juur teguvõimetu. Seen saab toitu männilt; mäni ja seene vahel on sümbioos.

7. Tarvitamine. Mäni puit on tarvitav majade, laevade, sildade jne. ehitamisel; vaigurikkuse tõttu on ta vastupidav nii õhus kui ka vees ja mullas; peale selle tarvitatakse teda tarberiistade, mööbli jne. tegemiseks ning küttepuuks; temast aetakse tärpentiini ja tõrva.

Teised okaspuud.

Kuusk — Sarnaneb üldjoontes männile; nimetame mõned erinevused: kasvab ka varjul, teiste puude all; alumisi oksid maha ei lase; okkad püsivad puul 4 — 5 aastat; seemned valmivad sama aasta sügiseks ja pudenevad välja järgmise aasta kevadel; peajuur arenemata; puu väärtus sama kui männil, ainult maa sees vastupidavus väiksem. Vähesel hulgal leidub meil lehist, siberimända, hõbekuuske, mägimända j.t.

Kadakas. Tüvi võrdlemisi lühike, enamasti kasvab põõsana; puit kõva. Okkad peenikesed. Isas- ja emasõied asuvad isetaimedel — kahe-

kojaline. Tolmleb tuule abil. Vili kolme-soomuseline käbi; soomused lihavad, sellepärast nim. marjaks, neid söövad linnud, nagu rästad; seemned valmivad teisel aastal, valminud marjad on mustad. Puitu tarvitatakse keppideks, aiateivasteks, anumate vitsadeks jne.

Jugapuu. Leidub meil vähesel hulgal Saare- ja Pärnumaal, rohkem Lõuna Euroopas. Tüvi kasvab väga pikkamööda. Puit kõva. Lehed laiad okkad. Emasõied sisaldavad ühe seemnepunga. Vili punane, lihav kausike, milles üks seeme. Annab häid laevamasti puid ja kõva materjali tarberiistadeks.

4. Ajalugu.

Rooma vabariigi lõpul puhkenud kodusõdades tõuseb rida populaare (rahvamehi), kes püüavad haarata piiramatut võimu ja kukutada vabariiki või toetudes tugevale võimule püüavad teostada nende silmis tähtsaid ja tarvilikke uuendusi.

Vt. J. A. lk. 154—160.

5. Saksa keel.

Lb. Nr. 89. Zwei Freunde (Schluß).

I W. anhalten, hielt an, angehalten — peatama, peatuma; ehe = bevor — ennekui; sich umgucken, guckte um, umgeguckt = sich umsehen — ringi vaatama; als fehlte ihm noch

etwas — nagu puuduks tal veel midagi; gemütlich — healoomuline, ladus; von seinem Platze aus — oma kohalt; zusehen, sah zu, zugesehen — pealt vaatama; da er empfangen mußte = weil er empfangen mußte; sich verstehen auf = verstehen — aru saama, oskama; unterdessen — sel ajal; scheinen, schien, geschienen — paistma, näima; schien keiner die Hundesprache zu verstehen = es schien, daß keiner die Hundesprache verstand — näis, et keegi ei saanud aru koera keelest; streichen, strich, gestrichen — silitama; freundlich — lahkelt.

Üb. 1. Sch.: Was tat der Mann, als er das Haus eines Kunden erreicht hatte? Was nahm er auf den Rücken? Was tat er ehe er die Last auf den Rücken nahm? Was tat der Hund? Was brachte der Mann dem Hunde, als sich dieser umguckte? Was tat der Mann mit der Decke? Wohin ging der Kohlenhändler nun mit seiner Last? Was tat er, nachdem der mit dem leeren Kasten zurückgekehrt war? Warum ging er noch einmal ins Haus? Was machte der Hund unterdessen von seinem warmen Platze aus? Was rief der Mann, nachdem er das Geld eingesteckt hatte? Was tat der Hund nun? Was tat der Mann, nachdem er das Brett und die Decke wieder auf den Wagen geladen hatte? Was tat der Hund,

ehe der Mann noch fertig war? Was konnte der hören, der (welcher) sich auf die Hundesprache verstand? Wer allein schien diese Sprache zu verstehn? Was tat der Kohlenverkäufer?

2. Sch.: Ich erreiche das Ufer u. s. w. Ich habe das Ufer erreicht u. s. w. Ich hatte das Ufer erreicht u. s. w. Ich lud die Last auf den Wagen u. s. w. Ich habe die L. auf d. W. geladen u. s. w. Ich hatte d. L. a. d. W. geladen u. s. w. Ich plagte mich den ganzen Tag, du plagtest dich d. g. T. u. s. w. Ich habe mich d. g. T. geplagt u. s. w. Ich hatte mich d. g. T. geplagt u. s. w. Ich empfang das Geld für meine Arbeit, du empfangst das Geld für deine Arbeit, er empfang das Geld für seine Arbeit, sie empfang das Geld für ihre Arbeit u. s. w. Ich habe d. G. f. meine A. empfangen u. s. w. Ich hatte d. G. f. m. A. empfangen u. s. w. Ich ruhte mich am Abend aus u. s. w. Ich habe mich a. A. ausgeruht u. s. w. Ich hatte mich a. A. ausgeruht u. s. w.

3. 11. r. alt nachher asemel peab olema: nachdem (trükiviga). Sch.: Ehe (bevor) ich hinaus ging, zog ich meinen Überzieher an. Nachdem ich meinen Überzieher angezogen hatte, ging ich hinaus. Bevor (ehe) ich schlafen ging, lernte ich meine Aufgaben. Nachdem ich meine Aufgaben gelernt hatte, ging

ich schlafen. Ehe (bevor) der Kohlenträger die Last auf den Rücken nahm, holte er ein breites Brett vom Wagen. Nachdem der Kohlenträger ein breites Brett vom Wagen| geholt hatte, nahm der die Last auf den Rücken u.s.w.

4. Sch.: Das müssen u. s. w. bald erfahren, daß es so war. Was war das für ein u.s.w. Das wird eine Freude u.s.w. Als die Mutter u.s.w. sah ich, daß beide weinten. Jeder erzählte, daß er u.s.w. Nur ein Fräulein war so unvorsichtig, daß sie sagte u.s.w. Vermögen, das ich u.s.w. Die Räuber u.s.w. in den Geldbeuteln, daß sie unzufrieden waren. Der alte Mann u.s.w. es tat mir leid, daß Sie gestern u.s.w. Der Knabe dachte: das ist u.s.w. nicht sage, so ist das eine Lüge. Die Kröte schalt: Ihr denkt, daß das ein Wirtshaus ist! Macht, daß ihr fortkommt!

Lb. 90. Die Stadt.

I W. der Nebel drückt die Dächer schwer = der Nebel liegt schwer auf den Dächern; die Stille — vaikus; der Schrei — kisa; das Gras weht = das Gras bewegt sich; die Jugend — noorus.

Üb. 1, Sch.: fahren, ich fuhr, ich bin gefahren; ich erfuhr, ich habe erfahren; geschehen, es geschah, es ist geschehen; vergessen, ich vergaß, ich habe vergessen; finden, ich fand, ich habe gefunden; sich befinden, ich

befand mich, ich habe mich befunden; fangen, ich fing, ich habe gefangen; empfangen, ich empfang, ich habe empfangen; schneiden, ich schnitt, ich habe geschnitten; zerschneiden, ich zerschnitt, ich habe zerschnitten; sich entschuldigen, ich entschuldigte mich, ich habe mich entschuldigt; erreichen, ich erreichte, ich habe erreicht; erlauben, ich erlaubte, ich habe erlaubt; versprechen, ich versprach, ich habe versprochen.

2. Sch. Groß — klein. Die Substantive schreibt man im Deutschen mit einem grossen Anfangsbuchstaben, aber die Adjektive mit einem kleinen. Hoch — niedrig. Der Schrank ist hoch, aber die Fußbank ist niedrig. Dick — dünn. Mein Buch ist dick, aber mein Heft ist dünn. Schwer — leicht. Die Kommode ist schwer, aber die Feder ist leicht. Hart — weich. Das Eisen ist hart, das Kissen ist weich. Krumm — gerade. Einkrummer Weg ist länger als ein gerader. Falsch — richtig. Manche Schüler schreiben falsch, aber sprechen richtig. Fern — nah. Im Herbst ziehen unsere Singvögel in ferne Länder. Unsere Stadt liegt nah am Meere. Schwach — stark. Mancher Mann, der in der Jugend stark war, ist im Alter schwach. Krank — gesund. Der kranke Schüler kann die Schule nicht besuchen. Der gesunde Mann braucht keinen Arzt. Sau-

ber — schmutzig. Halte deine Zähne stets sauber, schmutzige Zähne sind häßlich. Teuer — billig. Wenn das Geld teuer ist, sind die Waren billig. Hell — dunkel. Im Sommer sind die Nächte hell, aber im Winter sind auch die Tage dunkel. Munter — müde. Am Morgen bin ich stets munter, aber am Abend bin ich oft müde. Lustig — traurig. Gesunde Kinder sind lustig, aber kranke traurig. Langsam — schnell. In die Schule geht mancher Schüler langsam, nach Hause gehen alle Schüler schnell. Geizig — freigebig. Der geizige Mensch hat weniger Freude an seinem Gelde als der freigebige. Häßlich — schön (hübsch). Diese Dame hat ein häßliches Gesicht, aber eine schöne Gestalt. Klug — dumm. Ein dummer Mensch kann mehr Fragen stellen, als sieben kluge beantworten können. Alt — jung. Junge Leute lernen fremde Sprachen leichter als alte. Heiß — kalt. Im Sommer ist es heiß und im Winter ist es kalt. Voll — leer. Wem das Herz voll ist, dem geht der Mund über (d. h. der spricht viel). Des Armen Beutel ist meist leer. Trocken — naß. Das trockene Heu wurde vom Regen wieder naß.

Lb. Nr. 91. Die traurige Geschichte vom dummen Hänschen.

I. W. Ich mag, du magst, er mag (mögen); drücken — wajutama, rōhuma; beginnen, be-

gann, begonnen = anfangen, fing an, angefangen; riechen, roch, gerochen.

II. Asp. mag [ma:k], Weber [ve:bər], Sohle [zo:lə].

III. Üb. 1. Sch.: der Tischler braucht eine Säge, einen Hammer, eine Zange und einen Hobel. Der Tischler macht Möbel. Er macht die Möbel aus Holz. Der Maler streicht die Fußböden u. s. w. Der Schuster macht die Stiefel und Schuhe aus Leder. Der Schneider arbeitet mit der Nadel und der Schere. Der Buchbinder bindet Bücher (ein). Der Buchbinder braucht Papier, Zeug (oder Leder) und Kleister. Der Schmied macht Hufeisen, Hämmer, Zangen und andere Sachen aus Eisen. Der Schlosser macht Schlösser und Schlüssel. Der Maurer macht Mauern oder Wände aus Stein. Man gießt Wasser auf den Kalk. Der Bäcker bäckt Brot.

2. Sch.: Ich kenne den u. s. w. oder einfach: der Tischler, der Maler, der Maurer, der Schneider, der Schuster (oder Schuhmacher), der Schmied, der Schlosser, der Buchbinder.

3. Sch.: Ich mag mich nicht bücken, du magst dich nicht bücken, er, sie, es mag sich nicht b., wir mögen uns nicht b., ihr mögt euch nicht b., sie mögen sich nicht bücken. Ich mochte mich nicht bücken u. s. w. Ich zer-

reiße das Garn, du zerreißt d. Garn, er, sie, es zerreißt das Garn u. s. w. Ich zerriß das Garn, du zerrißt das Garn u.s.w. Ich bringe nichts zu Ende u.s.w. Ich brachte nichts zu Ende.

4. Sch.: Womit arbeitet der Schneider? Womit arbeitet der Tischler? Mit wem ging der Meister in die Werkstatt? Womit spielte der Knabe? Mit wem spielte das Kind? Mit wem ging die Mutter in die Kirche? Womit schlug der Schmied u.s.w.? Mit wem sprach der Richter? Mit wem lief der Igel um die Wette? Womit wollte der Hund u.s.w.? Mit wem zog der Kohlenhändler am Handwagen?

6. Maateadus.

Mehhiko (1,97 milj. km², 15 milj. elan.) vabariik võtab enda alla laialised alad P.-A. Ühendriikidest lõunas, Suure- ja Atlandi ookeani vahel.

Looduslikud olud. Mehhiko rannik on vähe liigestatud, siin leidub kaks suurt poolsaart Kalifornia ja Yukatan ning ranniku meres mõned väiksemad saared. Pinnaehituselt on Mehhiko oma suuremas ulatuses kiltmaa (paiguti üle 2000 m. kõrge), piiratud ääremäestikest, mis rikkad vulkaanide poolest (Orizaba, Popocatepetl). Laialisemaid madalikke leidub ran-

niku alal ja Yukatani poolsaarel. Sademeid on ranniku alal ja ääremäestikus rohkesti, kiltmaa aga kannatab sademete vähesuse all ja seal on taimestik kehv (sukulent taimed, kaktused ja agaavid).

Rahvastik ja tulundus. Mehhiko kuulub juba nn. Ladina-Ameerika maade hulka, kus valitseb romaani kultuur ja hispaania ehk portugali keel (Mehhikos hispaania keel). Rahvastiku koosseis on kirju. 45% on mestiitse, 35% indiaanlasi ja 20% ümber valgeid. Viimased on tooniandvaks ja valitsevaks kihiks riigis.

Elanikkude tulualaks on põllundus, karjandus, aiandus ja mäetöö. Maavarade poolest on Mehhiko rikkamaid maid ilmas.

Poliitiliselt on Mehhiko 27 osariigist koosnev ühendatud vabariik presidendi ja kahekojalise parlamendiga.

Tähtsamad linnad. Pealinn Mehhiko 600.000 elan., Gvadalojora 150.000 elan., Puebla 100.000 elan. jt.

Vastutav toimetaja: K. A. Herman.
Väljaandja: Eesti Hariduse Sõprade Selts
Firma J. Ratassepp'a trükk, Tallinnas.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR